

(/)

 (/)

> Danmark og Europa efter 1945 (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/danmark-og-europa-efter-1945>)

> Bøger (<http://www.historie-online.dk/boger>)

> Anmeldelser (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5>) > Europas mange omveje

← **Forrige artikel** (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/danmark-og-europa-efter-1945/gerningsmaend-eller-ofre>)

Europas mange omveje

Kategori: Anmeldelser

Visninger: 2371

Del artikel: **f** ([https://www.facebook.com/sharer/sharer.php?u=http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/danmark-og-europa-efter-1945/europas-mange-](https://www.facebook.com/sharer/sharer.php?u=http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/danmark-og-europa-efter-1945/europas-mange-omveje)

[online.dk/boger/anmeldelser-5-5/danmark-og-europa-efter-1945/europas-mange-](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/danmark-og-europa-efter-1945/europas-mange-omveje)

[omveje](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/danmark-og-europa-efter-1945/europas-mange-omveje)) **t** (<https://twitter.com/home?status=>. Aktiviteten kan ses på

[http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/danmark-og-europa-efter-](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/danmark-og-europa-efter-1945/europas-mange-omveje)

[1945/europas-mange-omveje](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/danmark-og-europa-efter-1945/europas-mange-omveje)) **in** ([http://www.linkedin.com/shareArticle?](http://www.linkedin.com/shareArticle?mini=true&url=http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/danmark-og-europa-efter-1945/europas-mange-omveje&title=)

[mini=true&url=http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/danmark-og-](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/danmark-og-europa-efter-1945/europas-mange-omveje&title=)

[europa-efter-1945/europas-mange-omveje&title=](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/danmark-og-europa-efter-1945/europas-mange-omveje&title=))

Hans Branner (red):

Europas mange omveje. Fem nationale perspektiver på Den Europæiske Union.

Forlaget Columbus 2019

Europa i opbrud

Af Preben Etwil

Denne bog om Europas fem største EU-lande kan læses af både begyndere og garvede kendere af EU's politiske og økonomiske historie. Den har både oversigt og detaljer, der gør den læsbar for enhver, der ønsker at sætte sig grundigt ind i hvilke udfordringer EU i disse år står over for.

Bogen er angiveligt skrevet til undervisningsbrug i gymnasiet, og vil være velegnet til det formål, men bogen kan også læses af den almindelige EU-interesserede borger i jagten på kvalificeret oplysning om EU's aktuelle udvikling set fra de forskellige medlemslande.

Bogens fem landestudier er rammet ind af et indledende kapitel om mangfoldighedens Europa, skrevet af bogens redaktør Hans Branner, og et afsluttende kapitel om bogens perspektiv, som er skrevet af Uffe Østergaard.

Læsere med hang til overspringshandlinger kan stoppe her, og er ligegodt og kvalificeret orienteret om bogens mange problemstillinger. Men det kan absolut ikke anbefales, da man så går glip af nogle aldeles udmærkede landegennemgange af Tyskland (Per Øhrgaard), Frankrig (Jørn Boisen), Italien (Simon C. Birk og Gert Sørensen), Polen (Søren Riishøj) og Storbritannien (Ole Helmersen).

Hver især fremragende og præcise beskrivelser (og optræk til mindre analyser) af landenes historiske og aktuelle forhold til EU-medlemskabet.

Når man har læst denne bog efterlades man ikke i tvivl om, at der i alle de store EU-lande er en stor og stigende populistisk kritik af EU-medlemskabet. En kritik der i sin ekstreme form er endt med en aldeles forvirrende Brexit. Det er i realiteten historien om hvordan det går, når den politiske proces kommer ud af kontrol i en indenrigspolitisk konflikt i Det Konservative Parti.

Det kapitel der handler specifikt om Storbritannien (England, Wales, Skotland og Nordirland), er faktisk hele bogen værd. Man får beskrevet holdninger og forventninger til Storbritanniens indtræden i EF i 1973, den løbende britiske kritik af selv samme, der fortsætter over i EU i 1986, landet vedvarende forsøg på unddragelser fra det forpligtende fællesskab, optakt og baggrund for den britiske EU-folkeafstemning i 2016, dets resultat og efterfølgende forhandlingskaos. Det hele er med, og er kvalificeret udredt.

Der er derudover en glimrende gennemgang af de mulige scenarier Storbritannien kan forvente at skulle gennemløbe i den nærmest fremtid – både økonomisk og politisk. Men det hele afhænger af hvilken udtrædelsesordning, de når frem til, og om det overhovedet er muligt at få en forhandlet skilsmisseaftale på plads. Enhver der ønsker at deltage i Brexit-debatten på dansk grund bør være vidende om de forhold, der er beskrevet i denne bog.

Da Storbritanniens medlemskab af EU, og dets kommende udtrædelse, i så rigelig mængde er dækket af dagspressen kommenteres kapitlet ikke yderligere.

Helt så meget opmærksomhed har de øvrige fire store EU-lande ikke.

Derfor har bogen også i det forhold sin berettigelse.

For hvad sker der EU-politisk i Tyskland, Frankrig, Polen og Italien? Det forsøger bogen at give et udmærket svar på.

Tyskland er qua sin historie, og årsag til to verdenskrige og deraf følgende sammenbrud, et af de lande, der mest positivt er gået ind i den europæiske integration ud fra devisen, at dem man samarbejder med går man ikke i krig imod. Man har ønsket "Et europæisk Europa – ikke et tysk Europa". Alligevel er man løbet ind i det paradoks, at den suverænitet, som Tyskland har afgivet til EF/EU, er kommet tilbage som dominerende tysk indflydelse på de fælles anliggender. Især på det økonomiske område, har det været meget tydeligt, men er måske skabt af, at de øvrige europæiske lande, har haft en for dårlig økonomi, til at de har kunnet følge med Tysklands økonomiske optur og muskelkraft. Problemet blev yderligere forstærket med indførelsen af en fysisk euro i 2002, der betinger fælles økonomisk politik, som vanskeliggjorde mange af de andre EU-landes muligheder for at tilpasse deres valuta til deres lavere internationale konkurrenceevne. Men den for deres lande for højt vurderede euro gjorde det muligt, at lånefinansiere et løbende forbrug, der lå over deres økonomiske bæreevne. Mest tydeligt er det fremgået af Grækenlands gældsproblemer, og hvor Tyskland bestemte betingelserne for en gældssanering. Det samme er sket, dog i mindre udtalt grad, for fx Italien, Spanien og Portugal.

Tyskland har styr på deres eksterne økonomiske balance, da de permanent kører med overskud på deres betalingsbalance (i lighed med Danmark). De har også overskud på deres offentlige finanser (her halter det lidt i Danmark). Det har mange af de andre EU-lande ikke, og der er med indførelsen af den fælles euro definitivt sat en stopper for det middel, der traditionelt kunne anvendes i den situation – devaluering. Et forhold, der yderligere forringer disse landes økonomi: "For Europa bliver det imidlertid afgørende, om Tyskland vil yde bidrag til en form for økonomisk udligning i Unionen. Fortsætter den nuværende tilstand, vil kløften mellem rige og mindre rige lande i EU vokse, og sandsynligheden for unionens opløsning vil øges" (p. 49).

Tyskland er dog ikke at forglemme den største bidragsyder til EF/EU's økonomi. Dog betaler de mindre pr. borger end fx Danmark, Sverige og Luxembourg.

Frankrig ser sig selv som skaberen af EU: "Frankrig er i landet egen selvforståelse uadskilleligt fra Europa: Frankrig er Europa" (p. 57). For Frankrig har det også været utroligt vigtigt, at fremstå som dem der har kunnet skabe fred i Europa – Pax Europea. Her peger pilen på to af Kul- og Ståunionens fædre, Jean Monnet og Robert Schumann, der begge lagde vægt på: "Samarbejde, samhandel, de små skridt, den gensidige afhængighed, befordrede og sikrede udsoningen (med Tyskland forstås, pet)" (p. 61).

Et kendetegn ved Frankrig er imidlertid, at EU nok mere har været elitens projekt end den brede befolknings projekt. Der er ligesom i Danmark en stor og larmende modstand mod EU-konstruktionen, der opleves meget elitær og bureaukratisk. Påstanden er, at bureaukrati er den regeringsform, hvor man har tyranni uden tyranner, da alle er berøvet politisk frihed og handlefrihed, og hvor alle er lige magtesløse: "Det enorme institutionelle system er designet til, at ansvaret fordeles så vidt og bredt på utallige anonyme beslutningstagere, at ingen kan stilles til regnskab" (p. 79).

EU har haft meget hårdhændede følger for de mennesker, der ikke rigtigt har kunnet følge med globaliseringen. Det gælder hele vejen rundt i EU. For EU har bevidst fjernet muligheden for en national beskyttelse af de mennesker, der ikke rigtig har kunnet klare sig i den internationale konkurrence. De har måtte finde sig noget andet at lave – og mange af dem er blevet ramt af working-poor jobs eller endnu værre – arbejdsløshed. Dette har, sammen med en massiv indvandring, virkelig bidraget til den meget betydelige EU-modstand rundt om i EU.

Den franske modløshed omkring EU-parlamentet ser også ud til at blive delt i stort set alle medlemslande: "Ingen i Europa aner, hvad parlamentarikerne drøfter. Det gør imidlertid ikke noget, for alle er ligeglade. De fleste vælgere i Europa ville have det største besvær med at nævne bare fem parlamentsmedlemmer. Til gengæld fungerer parlamentet ganske praktisk som en slags kosteskab, hvor man kan placere politikere, som man ikke længere har brug for i national politik" (p. 78).

Italien er historisk set kendt for ikke at have dyrket demokratiet i særlig udbredt grad, hvilket også har præget den politiske kultur i efterkrigstiden. Italien var fra første færd med i skabelsen af EF – i en periode hvor de havde noget der lignede en traditionel partistruktur. Et forhold der sidenhen gik i opløsning i korrupsion, vælgermistillid og populisme. Dette sammenhold med dårlig økonomi og regeringsførelse, har skabt en udtalt EU-lede i brede dele af befolkningen. Bagved ønsket om det oprindelige EF-medlemskab lå: "en forventning om, at et stærkere Europa også ville kunne medvirke til en løsning af Italiens egne problemer, herunder modsætningen mellem Syd-Nord" (p.97). Oprindeligt også et ønske om at stække et meget stærkt kommunistisk parti (PCI), der dog sidenhen, med Murens fald, af sig selv gik i opløsning.

Italiens uklare og svingende EU-kurs bliver intensiveret omkring 1992, hvor Berlusconi-æraen indledes. I dag ledes Italien af to modsatrettede partier Lega (tidligere Lega Nord) og Femstjernebevægelsen (MS5). Begge grupperinger er yderst populistiske og ikke partidannelser i traditionel forstand. Begge grupperinger udtrykker sig ofte i stærkt konspirationsteoretiske toner, som kan være svære at tolke i en realpolitisk sammenhæng.

Begge grupperinger har været utrolig gode til at mobilisere utilfredse vælgere mod en fælles fjende (EU?) og samtidig hævde, at være folkets eneste sande repræsentant. Kritikken er især rettet mod Unionens økonomiske politik og dets monetære samarbejde. Der bruges tit det billede om EU, at Italien er som besat af en fremmed magt, og er under skadelig angreb fra immigranter.

Italienernes tillid til EU har gradvist være faldende siden engang i 1990'erne, og der er en udbredt følelse af, at de af EU bliver betragtet som en slags andenrangsborgere i det europæiske samarbejde.

I Italien er der helt generelt en stigende skepsis over for de demokratiske institutioner, der naturnødvendig også rammer EU: "Samlet set tegner meningsmålingerne et billede af et Italien, af Europa, hvor det repræsentative demokrati som samfundsmodel står i en autoritetskrise" (p. 121).

Polen er det største af de østeuropæiske lande, der kom med ved udvidelsen af EU i 2004. Det skete med pomp og pragt, og i en klar forventning om, at de stort set uden problemer kunne glide ind i det neoliberale EU-samarbejde. Problemet var, at de hverken økonomisk eller politisk var klar – og de problemer slås de med i dag. Det skyldes både historiske, kulturelle og strukturelle forskelle fra EU: "Polen og andre nye EU-medlemslande fra øst har en anden politisk kultur, en anden historie og derfor også et andet syn på demokrati end landene i det rige "gamle Europa". Det omtalte illiberale demokrati har større opbakning i de nye lande fra øst og især Polen, Ungarn og Kroatien, men populismen har fået godt tag i vælgerne overalt i Europa" (p. 147).

Polen har stort set haft problemer på alle EU's politikområder. De økonomiske forskelle mellem øst og vest var så store, at en enstrengt økonomisk politik på forhånd nærmest var dømt til fiasko. Dette til trods har Polen formået at fordoble deres økonomi i faste priser pga. EU-medlemskabet. De ligger dog stadig langt efter Vesten på dette område.

De største konfliktfelter med EU ligger dog på det demokratiske og retssikkerhedsmæssige område: "Magtens tredeling, adskillelsen mellem den udøvende, dømmende og lovgivningsmæssige magt blev afvist, hvilket var (og stadig er) i strid med den herskende opfattelse i EU og fortolkningen af EU's værdier" (p. 135).

Polen, og for den sag skyld også Ungarn, ønsker et EU der mere tydeligt bygger på historisk kristne værdier, og vil være et bolværk mod islamisering og ukontrollerede flygtningestrømme fra Mellemøsten og Nordafrika. Ligeledes frygter Polen, og de andre østlande, et Europa i flere hastigheder, da det uundgåeligt vil hægte Polen af den økonomiske udvikling.

I bogens perspektivdel advares der mod de mange negative EU-myter, der er så udbredte blandt EU-modstanderne. En af dem er, at afgivelse af national suverænitet til EU, vil svække nationalstaternes selvstændighed. Dette er en falsk myte, da selvstændigheden for små og mellemstore nationer de facto ville blive mindre, hvis det blev overladt til de store stater at bestemme det hele, hvilket ville være den naturlige konsekvens af, at man ikke indgik forpligtende aftaler staterne i mellem. Her har de mindre stater en uforholdsmæssig stor indflydelse i forhold til landet størrelse: "Kravet om national suverænitet vil med stor sikkerhed medføre yderligere tab af indflydelse for Europa og verden, selv om nationalisterne kræver det modsatte" (p. 193).

Det samme gælder diskussionen om EU som en føderal Union. Det slås fast, at kun 1 pct. af EU's samlede BNP forvaltes gennem EU's institutioner – til sammenligning forvaltes næsten en fjerdele af USA's samlede BNP gennem USA's føderale organer.

Helt generelt vil der med eller uden EU's hjælp (fortsat eller opløst) ske en svækkelse af Europas stilling i verden. En svækkelse der har været på vej lige siden Anden Verdenskrig: "Først med afkoloniseringen, der afsluttedes i midten af 1970'erne, siden den demografiske udvikling, der medfører, at de europæiske befolkninger - også i de tidligere kommunistiske Øst- og Centraleuropa – ikke kan reproducere sig selv og bliver stadig ældre" (p. 193).

Det største problem EU har for tiden, er, at store dele af befolkningen føler, med rette eller urette, at de er blevet hængt af EU-projektet, og det alene er for eliten.

Både op til Storbritanniens reelle udtrædelse af EU og op til EU-parlamentsvalget i maj 2019 vil denne bog være yderst nyttig læsning, og man kan håbe på, at den igangværende valgkamp vil kunne være med til at afklare, hvad danskernes position i det europæiske samarbejde er.

Med disse ord skal bogen varmt anbefales.

[Historie-online.dk, den 3. april 2019]

← Forrige artikel (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/danmark-og-europa-efter-1945/gerningsmaend-eller-ofre>)

SE RELATEREDE ARTIKLER

**FRA BEFRIELSE TIL
FORPLIGTELSE**

(<http://www.historie-online.dk/boger/fra-befrielse-til-forpligtelse>)

**HÅBETS EUROPA I 89
BILLEDER**

(<http://www.historie-online.dk/boger/haabets-europa-i-89-billeder>)

**ANKER JØRGENSENS TID
1972-1982**

[online.dk/boger/anker-joergensens-tid-1972-1982](http://www.historie-online.dk/boger/anker-joergensens-tid-1972-1982)
